

Vergaderjaar 2025–2026

36 820 XIII

Nr. 2

**Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2025 (wijziging samenhangende met de Miljoenennota)
MEMORIE VAN TOELICHTING**

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2025 wijzigingen aan te brengen in:

de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken;

de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

Ondergrenzen toelichtingen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 en < 1000	5	10
=> 1000	10	20

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2025

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2025 (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven 2025
Vastgestelde begroting 2025 (incl. ISB's, NvW en amendementen)		3.275.362
<i>Belangrijkste suppletoire mutaties</i>		
Mutaties 1e suppletoire begroting 2025		
Afboeken BAR	2	– 81.136
Sec Fund	3	75.000
Weerbaarheid	2	2.265
ETCI	3	10.000
Toekenning PhotonDelta	2	5.380
Eindejaarsmarge Nationaal Groeifonds projecten	1&2	216.012
Eindejaarsmarge Regulier	41	10.665
Kasschuiven Regulier	1,2&3	– 45.065
Kasschuiven Nationaal Groeifonds projecten	1&2	– 314.109
Loon- en Prijsbijstelling	41	79.529
Overige mutaties		171.149
Mutaties Suppletoire Begroting September 2025		
AI-fabriek	1	39.363
PEGA - AI-fabriek	1	60.000
Bedrijfskasus 2e ISB	2	270.000
Garantie Ondernemersfinanciering Corona	2	– 10.000
Loon- en prijsbijstelling KGG	40	25.745
Kasschuif Regulier		– 224.688
Kasschuif NGF		– 7.718
Overige mutaties		– 28.303
Stand suppletoire begroting september 2025		3.529.451

Toelichting

Eerste suppletoire begroting

Met de 1^e suppletoire begroting 2025 zijn onder andere middelen voor de Brexit Adjustment Reserve (BAR) middelen afgeboekt en wordt Sec Fund opgehoogd. De resterende middelen van de BAR zullen niet meer uitgegeven worden. De BAR-regeling is inmiddels gesloten en Nederland heeft de BAR declaratie ingediend bij de Europese Commissie. Voor de Sec Fund is het bedrag opgehoogd om de komende jaren voldoende startups en MKB'ers te kunnen ondersteunen en zo te komen tot succesvolle ontwikkeling van producten die zowel door Defensie als de civiele markt (dual use) afgenomen kunnen worden. Tot slot hebben mutaties plaatsgevonden van een meer technische aard, hierbij te denken aan kasschuiven, toevoegen eindejaarsmarge en Loon- en Prijsbijstelling.

AI-fabriek (incl. PEGA)

In 2026 zet het Kabinet in op de realisatie van een nationale AI-fabriek om bedrijven en onderzoekers gebruik te kunnen laten maken van rekenkracht bij een AI-supercomputer, expertise en data. Dit vergroot de basis voor kennis, innovatie en talent voor de verantwoorde toepassing van AI in het bedrijfsleven, de wetenschap, het onderwijs en de overheid en draagt bij aan de concurrentiepositie van Nederland en Europa. Dit

betreft middelen voor de investering in de AI-fabriek vanuit verschillende financieringsbronnen (BZK/ Nij Begun, DEF, OCW, VWS en LVVN). Deze middelen zijn niet in het juiste ritme overgeheveld en worden via kasschuiven naar achter geschoven om te kunnen voldoen aan de uitfinanciering (zie toelichting kasschuiven Regulier). Het Parlement wordt op een later moment hierover geïnformeerd alsmede een CW3.1- kader toegestuurd.

Bedrijfssteun

Dit betreft een ISB ten behoeve van een bedrijfscasus. De informatie over deze bedrijfscasus is vertrouwelijk. Beide Kamers zijn middels een vertrouwelijke brief van deze casus op de hoogte gebracht. Het Parlement wordt op een later moment hierover geïnformeerd alsmede een CW3.1- kader toegestuurd.

Garantie Ondernemingsfinanciering Corona

Een van de covid-maatregelen was de toevoeging van een coronaluik bij de GO-regeling. Hiervoor werden verwachte uitgaven geraamd. Omdat het uitstaande obligo van deze regeling afneemt kan ook de verwachte uitgaven naar beneden worden bijgesteld met € 10 mln in 2025 en € 10 mln in 2026.

Loon- en prijsbijstelling

Er heeft een overheveling plaatsgevonden tussen KGG en EZ om de loon- en prijsbijstelling juist te verdelen in verband met de herverdeling. Ook wordt een deel van de prijsbijstelling ingezet ter dekking van problematiek bij de gesharede onderdelen van KGG en EZ.

Kasschuif regulier

Deze reeks bestaat uit de reguliere kasschuiven op de EZ-begroting. De grootste zijn AI-fabriek (PEGA) (€ 60 mln) en AI-fabriek (€ 47,5 mln) en Blended Finance (€ 25 mln). Om de middelen voor de AI-fabriek (PEGA) die zijn overgeheveld door BZK) in het juiste ritme te krijgen voor de subsidiebeschikking aan het consortium, worden de kasmiddelen in het juiste ritme geplaatst. Daarnaast wordt het verplichtingenruimte naar voren gehaald in aanloop van de subsidiebeschikking die eind dit jaar wordt verstrekt. De resterende middelen voor de AI- fabriek zijn om dezelfde redenen naar achter geschoven.

Kasschuif NGF

Deze reeks bestaat uit de Nationaal Groeifonds kasschuiven voor projecten op de EZ-begroting. De grootste zijn voor Nationaal Onderwijs Lab AI (NOLAI) (€ 45 mln), ONCODE- PACT(€ 12 mln) en PPS-Beroepsonderwijs (€ 13 mln). Voor de middelen van het NGF-project NOLAI heeft RVO een nieuwe raming gemaakt voor de jaren 2025 en verder. Om deze raming uit te kunnen financieren worden de middelen naar het juiste jaar geschoven.

Overige mutaties

Deze reeks bestaat uit technische mutaties.

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2025

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2025 (Suppletoire begroting september)
(bedragen x € 1.000)

	Art.	Ontvangsten 2025
Vastgestelde begroting 2025 (incl. ISB's, NvW en amendementen)		498.336
<i>Belangrijkste suppletoire mutaties</i>		
Mutaties 1e suppletoire begroting 2025		
TEK- ontvangsten	2	– 23.716
Ontvangsten Bar	2	– 121.000
Overige mutaties		56.385
Mutaties Suppletoire Begroting September 2025		
Onttrekking begrotingsreserves	2	200.000
Kasschuif Toekomstfonds	3	10.000
Overige mutaties		6.889
Stand suppletoire begroting september 2025		626.894

Toelichting

Eerste suppletoire begroting

Met de 1^e suppletoire begroting 2025 zijn onder andere middelen voor de TEK bijgesteld en zijn er middelen voor de BAR afgeboekt.

Onttrekking begrotingsreserves

In deze post zitten drie onttrekkingen uit de reserves. De BMKB-corona (BMKB-C) module, GO-corona (GO-C) en Klein Krediet Corona (KKC) zijn vervallen op 30 juni 2022, wel wordt nog een kasbuffer aangehouden voor eventuele schades. Door het verval van de regeling is de blootstelling afgenomen. De risicovoorzieningen worden daarom met een onttrekking van respectievelijk € 56,0 mln, € 142,0 mln en € 2 mln verder afgebouwd.

Kasschuiven Toekomstfonds

Voor de Regionale Ontwikkelings Maatschappijen (ROM's) wordt € 10 mln geschoven van 2026 naar 2025. De afgelopen jaren zijn de ontvangsten vanuit de ROMs op deze leningen uit 2020 en 2021 sneller teruggekomen dan origineel geraamd.

Overige mutaties

Deze reeks bestaat uit technische mutaties.

3 Beleidsartikelen

3.1 Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Goed functionerende economie en markten (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	473.257	49.667	522.924
Uitgaven	464.131	- 14.003	450.128
Subsidies (regelingen)	134.025	- 19.619	114.406
Cyber security	1.667	2.681	4.348
Subsidiemaatregel telecom Caribisch Nederland	5.200		5.200
EU-cofinanciering Digital Europe	12.081	- 2.350	9.731
AI-fabriek	0	500	500
NGF - project AiNed	22.066	- 2.206	19.860
NGF - project Nationaal Onderwijslab	15.676	- 9.316	6.360
NGF - project 6G	26.728		26.728
NGF - projecten Subsidie route	22.207		22.207
Digitale veiligheid	28.400	- 8.928	19.472
Opdrachten	37.096	- 7.244	29.852
Onderzoek&opdrachten	3.745	- 709	3.036
Beleidsvoorbereiding en evaluaties Veiligheid en Frequenties	4.648	215	4.863
Digital trust centre	5.837	- 1.931	3.906
Cyber security	8.467	- 693	7.774
ICT beleid	5.328	63	5.391
CSIRT - DSP	6.840	- 4.189	2.651
Nationaal Groeifonds	2.231		2.231
Bijdrage aan agentschappen	79.490	2.686	82.176
Bijdrage RVO.nl	26.058	620	26.678
Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI)	53.432	2.066	55.498
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	208.496	10.113	218.609
Bijdrage Metrologie	12.924	408	13.332
Raad voor de Accreditatie	656	19	675
Bijdrage ACM	899	46	945
Bijdrage aan het CBS	194.017	9.640	203.657
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	5.024	61	5.085
Bijdrage Nederlands Normalisatie Instituut	1.468	39	1.507
Bijdrage aan internationale organisaties	3.556	22	3.578
Ontvangsten	43.906	0	43.906
Ontvangsten ACM	162		162
Ontvangsten High Trust	41.550		41.550
Diverse ontvangsten	2.194		2.194

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbedrag in 2025 is verhoogd met € 49,7 mln. Dit heeft te maken met enkele bijstellingen. Zo wordt er € 12,4 mln toegevoegd in het

kader van loon- en prijsbijstelling. Er wordt voor het NGF-project AlNed € 72,9 mln vanuit 2025 geschoven naar latere jaren op basis van een geactualiseerde raming. Verder wordt € 4,3 mln overgeheveld naar J&V voor CSIRT taken die bij dat departement worden belegd. Tevens betreft het toename in het verplichtingenbedrag van € 126,4 mln voor de investering in de AI-fabriek vanuit verschillende financieringsbronnen (BZK/ Nij Begun, OCW, DEF, VWS en LVVN) Hiernaast vinden er cumulatief een aantal kleinere verplichtingenmutaties plaats die samen optellen tot € 11,9 mln.

Uitgaven

Subsidies

(PEGA-) AI-fabriek

Dit betreft middelen voor de investering in de AI-fabriek vanuit verschillende financieringsbronnen (BZK/ Nij Begun, DEF, OCW, VWS en LVVN). Om de middelen voor de AI-fabriek in de juiste ritme te krijgen voor de subsidiebeschikking aan het consortium om uitvoering te geven aan de AI-fabriek, worden de kasmiddelen in het juiste ritme geplaatst.

NGF-project Nationaal Onderwijslab

Dit betreft een kasschuif voor het NGF project Nationaal Onderwijslab, waarbij de middelen op basis van een geactualiseerde raming in het juiste kasritme geplaatst zijn.

Digitale veiligheid

Dit betreft een kasschuif voor de post Digitale Veiligheid, waarbij de middelen op basis van een geactualiseerde raming in het juiste kasritme geplaatst zijn.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Bijdrage aan het CBS

Dit betreft onder andere de uitkering van de loon- en prijsbijstelling voor het CBS.

3.2 Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en

ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW en 2 ^e ISB) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	3.521.649	- 84.268	3.437.381
Uitgaven	2.205.406	- 23.827	2.181.579
Subsidies (regelingen)	675.531	- 46.295	629.236
MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	6.140	380	6.520
Eurostars	21.558	889	22.447
Bevorderen ondernemerschap	17.214	2.777	19.991
Cofinanciering EFRO	32.077		32.077
Bijdrage aan ROM's	12.547	1.003	13.550
Startup beleid	4.214	111	4.325
Invest-NI	12.231	580	12.811
Tegemoetkoming vaste lasten	25.643		25.643
Europees Defensie Fonds cofinanciering	1.200		1.200
Tegemoetkoming vaste lasten	500		500
Startersregeling			
Herstructurering winkelgebieden	13.653	- 4.265	9.388
R&D mobiliteitssectoren	27.900	1.081	28.981
SEG	2.474		2.474
NGF - project Health-RI	11.317	- 317	11.000
NGF - project RegMed XB	7.848	- 3.424	4.424
NGF - project QuantumDeltaNL	75.951		75.951
NGF - project Oncode-PACT	46.834	11.709	58.543
NGF - project NXTGEN HIGH TECH	58.705	- 10.000	48.705
NGF - project PhotonDelta	57.513	- 10.000	47.513
NGF - project Opschaling PPS beroepsonderwijs	39.062	- 8.364	30.698
NGF - project Biobased Circular	4.271		4.271
NGF - project Material Independence & Circular Batteries	33.825		33.825
Tegemoetkoming Energiekosten	4.280		4.280
IPCEI Cloudinfrastructuur en services	14.017	- 4.947	9.070
IPCEI Micro elektronica	20.278	2.647	22.925
Aanvullende tegemoetkoming evenementen	41		41
EuroHPC	13.000	- 7.147	5.853
EuroQCI	7.677	- 4.261	3.416
Qredits duurzaamheid	4.000		4.000
Actieplan Groene en Digitale Banen	5.000	66	5.066
Ruimte voor economie / bedrijventerreinen	9.270	- 348	8.922
Maritieme Maakindustrie	2.450	- 1.300	1.150
PEGA - Ruimte voor economie	35.240	- 12.957	22.283
Nationaal versterkingsplan microchip-talent	41.609	- 100	41.509
Overig	5.992	- 108	5.884
Leningen	270.000	5.000	275.000
Bedrijfssteun	270.000		270.000
PEGA - Economische bedrijvigheid	0	5.000	5.000
Garanties	76.604	- 10.972	65.632
BMKB	39.887		39.887
Groeifaciliteit	8.972	- 972	8.000
Garantie Ondernemersfinanciering	11.745		11.745

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW en 2 ^e ISB) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Garantie Ondernemersfinanciering Corona	15.000	– 10.000	5.000
Maatwerkgaranties	1.000		1.000
Opdrachten	10.115	1.717	11.832
Onderzoek en opdrachten	7.257	40	7.297
Caribisch Nederland	324	1.146	1.470
Regeldruk	2.290		2.290
Budget Samenwerking regio	244	531	775
Bijdrage aan agentschappen	151.014	4.437	155.451
Bijdrage RVO.nl	150.235	4.407	154.642
Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI)	779	30	809
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	484.498	31.000	515.498
Bijdrage aan TNO	289.104	19.764	308.868
Kamer van Koophandel	164.760	10.049	174.809
Bijdrage aan NWO-TTW	30.634	1.187	31.821
Bijdrage aan medeoverheden	30.962	900	31.862
MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	30.962	900	31.862
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	476.682	– 9.614	467.068
Internationaal Innoveren	55.002	– 2.130	52.872
PPS toeslag	186.253	1.118	187.371
TO2 (excl. TNO)	71.173	4.784	75.957
Topsectoren overig	18.257	– 4.048	14.209
Ruimtevaart (ESA)	85.243	1.347	86.590
Bijdrage NBTC	10.885	– 438	10.447
Overige bijdragen aan organisaties	6.149	– 739	5.410
Economische ontwikkeling en technologie	0	262	262
EU-cofinanciering JTF	16.331		16.331
Faciliteiten toegepast onderzoek TO2 en RKI	19.100	– 9.770	9.330
NGF - projectNXTGEN Ruimtevaart	8.289		8.289
Storting begrotingsreserve	30.000	0	30.000
Storting reserve maatwerk garantie	30.000		30.000
Ontvangsten	272.603	200.208	472.811
Rijksoctrooiwet	49.266	208	49.474
Eurostars	4.250		4.250
F-35	10.576		10.576
Diverse ontvangsten	1.244		1.244
Bedrijfssteun	40.367		40.367
Tegemoetkoming vaste lasten	76.700		76.700
BMKB	33.000		33.000
Onttrekking reserve BMKB	0	56.000	56.000
Groeifaciliteit	8.000		8.000
Onttrekking reserve KKC	0	2.000	2.000
Garantie Ondernemingsfinanciering	13.000		13.000
Onttrekking reserve GO	24.000	142.000	166.000

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW en 2 ^e ISB) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Tegemoetkoming Energiekosten	11.200		11.200
Maatwerkgarantie	1.000		1.000

Tabel 6 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW en 2 ^e ISB) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	3.521.649	- 84.268	3.437.381
<i>waarvan</i> garantieverplichtingen	1.211.900	- 972	1.210.928
<i>waarvan</i> overige verplichtingen	2.309.749	- 83.296	2.226.453

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbedrag is in 2025 verlaagd met € 84,3 mln. Dit is met name het resultaat van de volgende mutaties:

- Voor het NGF-project QuantumDelta wordt voorzien dat niet alle verplichtingen worden aangegaan in 2025. Omdat deze onderdelen van het bestaande project in 2026 juridisch verplicht worden, wordt € 45,0 mln verplichtingenruimte verschoven van 2025 naar 2026.
- Voor het NGF-project NXTGEN HIGH TECH wordt voorzien dat niet alle verplichtingen worden aangegaan in 2025. Op basis van de ramingen wordt er dit jaar € 13,0 mln niet verplicht. Dit bedrag wordt verschoven naar 2026 en 2027 met respectievelijk € 5,0 mln en € 8,1 mln.
- Voor het NGF-project Opschaling PPS beroepsonderwijs is een kas- en verplichtingschuif benodigd op basis van de huidige uitvoeringsinformatie van uitvoerder RVO. Er volgt een nieuwe openstelling nadat in eerdere rondes minder is aangevraagd dan beschikbaar was. Deze nieuwe ronde wordt later opengesteld dan eerst verwacht waardoor de verplichting van € 14,7 mln en de verwachte uitbetaling van deze middelen naar latere jaren wordt verschoven.
- Het budget strategische acquisitie heeft als doel het aantrekken van nieuwe (internationale) bedrijvigheid met toegevoegde waarde voor de regio. De bedrijvigheid die tot op heden is aangetrokken blijft achter bij de middelen die hiervoor beschikbaar zijn gesteld. € 13,0 mln aan middelen wordt hierdoor niet in 2025 besteed. Deze middelen worden verschoven naar latere jaren.
- Op het instrument bedrijfsteun is er € 270,0 mln beschikbaar gesteld. Dit betreft een ISB ten behoeve van een bedrijfscasus. De informatie over deze bedrijfscasus is vertrouwelijk. Beide Kamers zijn middels een vertrouwelijke brief van deze casus op de hoogte gebracht. Het parlement wordt op een later moment hierover geïnformeerd alsmede een CW3.1 kader toegestuurd.
- Het verplichtingenbudget voor de Rijksbijdrage aan TNO is met € 67,9 mln opgehoogd. De voornaamste ophoging komt door het

verstrekken van subsidie met betrekking tot het project PIXEurope (pilotline fotonica). De totale omvang van deze subsidie is € 40,0 mln euro, waarvan € 20,0 mln is overgeheveld vanuit het Ministerie van Defensie.

- Door middel van deze mutatie wordt met name de loonbijstelling tranche 2025 verdeeld en het tekort van € 2,5 mln voor de implementatie van de EU Digitaliseringsrichtlijn opgevuld.
- De juridische verplichting samenhangend met de Ministeriële Conferentie van november 2025 wordt in 2026 aangegaan. Hiervoor wordt € 45,8 mln verplichtingsruimte doorgeschoven naar 2026. Uw Kamer wordt separaat geïnformeerd over de inschrijving van de ESA programma's.

Uitgaven

Subsidies

NGF project Oncode-PACT

De uitputting van de juridisch verplichte middelen van het NGF-project Oncode zijn naar het nieuwste inzicht sneller bereikt dan eerder was voorzien. Om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te geven aan het parlement wordt in totaal € 11,7 mln kas-middelen die in 2026 en 2027 stonden naar 2025 gehaald.

NGF project NXTGEN HIGH TECH

Op basis van de huidige verwachting zullen de uitgaven van het instrument voor het NGF-project NextGEN niet tot uitputting komen. De € 10,0 mln juridisch verplichte kas-middelen worden afgeboekt om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te presenteren van de uitgaven in 2025. Het budget zal via de specifieke 100% eindejaarsmarge op NGF-projecten in 2026 worden toegevoegd. Daarnaast zal niet het gehele beschikbare bedrag worden verplicht in het huidige jaar en wordt € 13,0 mln verplichtingenruimte naar 2026 en 2027 geboekt.

NGF-project PhotonDelta

Op basis van de huidige verwachting zullen de uitgaven van het instrument voor het NGF-project Photon Delta niet tot uitputting komen. De € 10,0 mln juridisch verplichte kas-middelen worden afgeboekt of een zo nauwkeurig mogelijk beeld te presenteren van de uitgaven in 2025. Het budget zal via de specifieke 100% eindejaarsmarge op NGF-projecten in 2026 worden toegevoegd.

NGF - Project Opschaling PPS beroepsonderwijs

Voor het NGF-project Opschaling PPS beroepsonderwijs is een kas- en verplichtingschuif benodigd op basis van de huidige uitvoeringsinformatie van uitvoerder RVO. Er volgt een nieuwe openstelling nadat in eerdere rondes minder is aangevraagd dan beschikbaar was. Deze nieuwe ronde wordt later opengesteld dan eerst verwacht waardoor de verplichting en de verwachte uitbetaling van deze middelen naar latere jaren wordt verschoven.

PEGA - Ruimte voor economie

Het budget strategische acquisitie heeft als doel het aantrekken van nieuwe (internationale) bedrijvigheid toegevoegde waarde voor de regio. Niet alle middelen in 2025 worden besteed en om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te geven aan het parlement worden deze middelen afgeboekt.

Leningen

Bedrijfssteun

Dit betreft een ISB ten behoeve van een bedrijfscasus. De informatie over deze bedrijfscasus is vertrouwelijk. Beide Kamers zijn middels een vertrouwelijke brief van deze casus op de hoogte gebracht. Het parlement wordt op een later moment hierover geïnformeerd alsmede een CW3.1 kader toegestuurd.

Garanties

Garantie Ondernemersfinanciering Corona

Voor de garantieregeling ondernemingsfinanciering-corona is de portefeuille met in het verleden afgegeven garanties snel aan het afnemen. Dit betekent dat de staat minder risico loopt en er waarschijnlijk minder uitbetalingen worden gedaan.

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

Bijdrage aan TNO

Voor de Rijksbijdrage aan TNO is het kasbudget per saldo met € 19,7 mln opgehoogd. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door diverse bijdragen vanuit andere departementen (o.a. J&V, KGG, I&W, BZK, VWS en SZW) voor onderzoeken die TNO uitvoert van in totaal € 31 mln. Daarnaast is het budget met € 10,1 mln opgehoogd als gevolg van de uitkering van de loon- en prijsbijstelling. Daarnaast is er € 11,2 mln aan kasbudget doorgeschoven naar latere jaren. Dit betreft middelen uit de eerste ronde van de Faciliteiten Toegepast Onderzoek (FTO) en het thema Duurzaamheid. Op basis van de meest recente uitvoeringsinformatie en de door TNO afgegeven liquiditeitsprognose blijkt de liquiditeitsbehoefte voor deze investeringen lager dan eerder geraamd, waardoor het bedrag later tot besteding komt.

Kamer van Koophandel

Door middel van deze mutatie wordt met name de loonbijstelling tranche 2025 verdeeld en het tekort van € 2,5 mln voor de implementatie van de EU Digitaliseringsrichtlijn opgevuld.

Ontvangsten

Onttrekking reserve BMKB

De BMKB-corona (BMKB-C) module is vervallen op 30 juni 2022, wel is er nog een kasbuffer aangehouden voor eventuele schades. Door het verval van de regeling is de blootstelling afgenomen. De risicovoorziening wordt daarom met een ontrekking van € 56,0 mln verder afgebouwd.

Onttrekking reserve GO

De GO-Corona (GO-C) module is vervallen op 30 juni 2022, wel is er nog een kasbuffer aangehouden voor eventuele schades. Door het verval van de regeling is de blootstelling afgenomen. De risicovoorziening wordt daarom met een ontrekking van € 142,0 mln verder afgebouwd.

3.3 Beleidsartikel 3 Toekomstfonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 Toekomstfonds (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	370.228	4.123	374.351
Uitgaven	375.375	– 50.785	324.590
Subsidies (regelingen)	5.060	– 1.254	3.806
Thematisch Technology Transfer	5.060	– 1.254	3.806
Leningen	360.811	– 49.861	310.950
<i>Volledig revolverend</i>			
ROM's	2.457		2.457
Dutch Future Fund	2.000		2.000
Deep Tech Fund	50.000		50.000
Fonds Alternatieve Financiering	10.000		10.000
Beschermingsvoorziening Economische Veiligheid	22.735		22.735
Secfund	75.000		75.000
European Tech Champions Initiative (ETCI)	35.000		35.000
<i>Deels revolverend</i>			
Innovatiekrediet	69.885	– 14.885	55.000
Risicokapitaal SEED	49.736	– 18.736	31.000
Vroege fase / informal investors	31.862	– 12.770	19.092
<i>Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek met vermogensbehoud</i>			
Onco research	4.125		4.125
Thematische Technology Transfer	6.240	– 2.200	4.040
RegMed XB	1.771	– 1.270	501
Bijdrage aan agentschappen	9.504	330	9.834
Bijdrage RVO.nl	9.504	330	9.834
Ontvangsten	50.692	9.535	60.227
ROM's	5.504	10.000	15.504
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek	777	– 423	354
Thematische Technology Transfer	0	100	100
Smart Industry	411	– 184	227
Innovatiekredieten	31.000	– 6.000	25.000
SEED	13.000	5.000	18.000

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget in 2025 is verhoogd met € 4,1 mln. Dit is als gevolg van de herijking van alle ramingen op het Toekomstfonds. De voornaamste aanpassingen op het verplichtingenbudget in 2025 hebben plaatsgevonden op de ROM's (€ 12,8 mln), het Innovatiekrediet (€ -16,9 mln), Vroege fasefinanciering (€ 19,1 mln) en Risicokapitaal Seed (€ -7,5 mln). Dit verplichtingenbudget is naar latere jaren in de begroting binnen

het Toekomstfonds geschoven.

Uitgaven

Leningen

Innovatiekredieten

In verband met de nieuwste ramingen gebaseerd op de uitvoeringsinformatie, wordt het kasbudget met € 14,9 mln verlaagd. De vraag naar de Innovatiekredieten is minder hoog dan het beschikbare budget in eerdere en het huidige jaar, waardoor er naar verwachting minder uitgaven voor de kredieten worden gedaan. Een gedeelte van het budget wordt in latere jaren toegevoegd omdat de reeds bestaande kredieten nog steeds juridisch verplicht zijn.

Risicokapitaal Seed

Voor de SEED-regeling (SEED Capital en SEED Business Angels) is een kas- en verplichtingschuif benodigd op basis van de huidige uitvoeringsinformatie van uitvoerder RVO. Voor begrotingsjaar 2025 betreft het een neerwaartse bijstelling van € 18,7 mln in de kasuitgaven. Deze middelen worden naar de latere jaren op de begroting geschoven ter uitfinanciering van reeds juridisch verplichte toezeggingen.

Vroege fase/ informal investors

Het kasbudget voor de Vroegefasefinanciering (VFF) is met € 12,8 mln naar beneden bijgesteld doormiddel van een kasschuif naar latere jaren. Voor beide luiken, NWO en RVO, is het kasbudget in een ander ritme gezet op basis van de uitvoeringsinformatie van beide partijen. Voor beide partijen wordt aangesloten op de verwachte financieringsbehoefte naar aanleiding van de aanpassing in het ritme van de verplichtingen, welke voor beiden in een 3-jarig ritme zijn geplaatst. Voor het NWO-luik betreft het een verschuiving van € 5,3 mln naar latere jaren en voor het RVO-luik een verschuiving van € 7,4 mln naar latere jaren.

Ontvangsten

ROM's

De ontvangsten raming voor de COLs wordt naar boven bijgesteld met € 10,0 mln. De afgelopen jaren zijn de ontvangsten vanuit de ROM's op deze leningen uit 2020 en 2021 sneller teruggekomen dan origineel geraamd. In 2026 wordt de raming met hetzelfde bedrag naar beneden bijgesteld aangezien er een vast totaal bedrag terug komt. Omdat het corona-middelen betreffen kunnen deze ontvangsten niet opnieuw worden ingezet binnen het Toekomstfonds en zal het volledig ontvangen bedrag terugvloeien naar het generale beeld.

Innovatiekredieten

In verband met onderuitputting op het innovatiekrediet in eerdere jaren zijn minder kredieten afgegeven dan mogelijk was. Dit heeft ook effect op de verwachte ontvangsten, bestaande uit premiebetalingen, waardoor de ontvangstenraming van het innovatiekrediet naar beneden wordt bijgesteld met € 6,0 mln.

Seed

Het ontvangstenbudget voor de SEED Capital regeling is met € 5,0 mln opgehoogd door een meevaller op de ontvangsten voor de SEED Capital regeling. Dit heeft te maken met een grote terugbetaling van een fonds.

4 Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 40 Apparaat

Tabel 8 Apparaatsuitgaven Kerndepartement (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	539.946	33.208	573.154
Uitgaven	539.946	33.208	573.154
<i>Personele uitgaven</i>	<i>399.360</i>	<i>30.186</i>	<i>429.546</i>
eigen personeel	246.753	127.383	374.136
inhuur externen	134.428	– 104.694	29.734
overige personele uitgaven	18.179	7.497	25.676
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>140.586</i>	<i>3.022</i>	<i>143.608</i>
ICT	25.029	– 1.503	23.526
bijdrage aan SSO's	28.839	0	28.839
DICTU	27.256	0	27.256
overige materiële uitgaven	59.462	4.525	63.987
Ontvangsten	42.804	7.146	49.950
Overig	42.804	7.146	49.950

Toelichting

Personele uitgaven

De begrote personele uitgaven zijn met circa € 30,2 mln toegenomen.

Eigen personeel

Met de hervorkaveling van de NCG naar BZK is per abuis het externe inhuur-budget van de NCG van eigen personeel afgeboekt. Om dit te corrigeren is € 106,2 mln overgeheveld van externe inhuur naar eigen personeel.

Het budget voor eigen personeel is ook met € 2,2 mln gestegen in verband met een overheveling voor het Digital Trust Centre (DTC). Op basis van de realisatie van het voorgaande jaar wordt jaarlijks bekeken hoeveel budget benodigd is voor het DTC. Ook is er € 20,9 mln aan loonbijstelling toegevoegd. Verder is door het Kabinet-Schoof besloten dat Herstel Groningen wordt ondergebracht bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Om deze reden is € 6,2 mln van eigen personeel overgeheveld naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Inhuur externen

Het budget voor externe inhuur is met name gedaald door de eerdergenoemde correctie van externe inhuur naar eigen personeel van € 106,2 mln in verband met de hervorkaveling van de NCG naar BZK.

Overige personele uitgaven

De overige personele uitgaven zijn met € 7,5 mln gestegen. Dit wordt verklaard door het toevoegen van loon- en prijsbijstelling aan de begroting.

Materiële uitgaven

De begrote materiële uitgaven zijn per saldo met ongeveer € 3 mln

gestegen.

Overige materiële uitgaven

De overige materiële uitgaven zijn met ongeveer € 4,5 mln gestegen. Dit wordt met name verklaard door de bijdragen van de concernonderdelen van EZ en KGG aan de ICT-programma's Oracle Fusion en Dadel.

Ontvangsten

De geraamde ontvangsten zijn met € 7,1 mln gestegen. Dit komt onder andere door een positieve bijstelling van de raming van de retributieontvangsten van de ACM (€ 4,4 mln). Daarnaast zijn de begrote ontvangsten verhoogd in verband met bijdragen van concernonderdelen binnen EZ en KGG aan de ICT-programma's Oracle Fusion en Dadel.

4.2 Artikel 41 Nog onverdeeld

Tabel 9 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september(2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	90.194	– 90.194	0
Uitgaven	90.194	– 90.194	0
Loonbijstelling	66.043	– 66.043	0
Prijsbijstelling	13.486	– 13.486	0
Onverdeeld	10.665	– 10.665	0
Onvoorzien	0	0	
Ontvangsten	0	0	0

Toelichting

Loon- en prijsbijstelling

Betreft de verdeling van de loon- en prijsbijstellingstranche 2025 over relevante artikelonderdelen.

Onverdeeld

Betreft de uitgekeerde Eindejaarsmarge over de niet bestede middelen in 2024, welke bij deze begrotingsronde is verdeeld.

5 Agentschappen

5.1 Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)

Tabel 10 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap RVO.nl Suppletoire begroting september 2025
(bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendement en en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	1.402.217	- 51.973	1.350.244
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	<i>229.538</i>	<i>- 810</i>	<i>228.728</i>
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	<i>1.134.065</i>	<i>- 49.773</i>	<i>1.084.292</i>
<i>waarvan omzet derden</i>	<i>38.614</i>	<i>- 1.390</i>	<i>37.224</i>
Rentebaten	7.000	0	7.000
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	1.409.217	- 51.973	1.357.244
Lasten			
Apparaatskosten	1.231.722	- 37.824	1.193.898
- Personele kosten	820.235	- 16.343	803.892
<i>waarvan eigen personeel</i>	<i>598.772</i>	<i>- 4.008</i>	<i>594.764</i>
<i>waarvan inhuur externen</i>	<i>196.856</i>	<i>- 11.640</i>	<i>185.216</i>
<i>waarvan overige personele kosten</i>	<i>24.607</i>	<i>- 695</i>	<i>23.912</i>
- Materiële kosten	411.487	- 21.481	390.006
<i>waarvan apparaat ICT</i>	<i>5.939</i>	<i>- 633</i>	<i>5.306</i>
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	<i>326.680</i>	<i>- 14.746</i>	<i>311.934</i>
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	<i>78.868</i>	<i>- 6.102</i>	<i>72.766</i>
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	163.761	- 14.149	149.612
Rentelasten	1.134	0	1.134
Afschrijvingskosten	12.600	0	12.600
- Materieel	100	0	100
<i>waarvan apparaat ICT</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	<i>100</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
- Immaterieel	12.500	0	12.500
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Totaal lasten	1.409.217	- 51.973	1.357.244
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	0

Als agentschap werkt RVO met het uitgangspunt van een kostendekkende begroting. De totale mutatie in de begroting is € 52,0 mln. Dit is voornamelijk te verklaren door een aantal wijzigingen in het opdrachtenpakket sinds de 1^e suppletoire begroting.

Toelichting op de baten

Omzet moederdepartement

De omzet van het moederdepartement is gedaald met € 0,8 mln ten opzichte van de 1e suppletoire begroting. Deze daling wordt voornamelijk

veroorzaakt door een daling van de opdracht van DG Economie en Digitalisering, waar het project dcypher vroegtijdig is stopgezet.

Omzet overige departementen

De totale omzet van de overige departementen is gedaald met € 49,8 mln ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting. Hieronder benoemen we de voornaamste wijzigingen, waar de wijziging bij Instituut Mijnbouwschade Groningen het grootst is.

De daling van de opdracht van Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur wordt met name veroorzaakt door lagere uitvoeringskosten voor Gemeenschappelijk Landbouwbeleid - Grond Gebonden Betalingen en Landbouwattachés-Homogene Groep Internationale Samenwerking.

De daling van de opdracht bij het Ministerie Klimaat en Groene Groei (KGG) wordt veroorzaakt door de afschaling van een aantal opdrachten door minder aanvragen of evenementen dan eerder verwacht. Daarnaast is de opdracht Energie en Klimaat Onderzoek en Ontwikkeling: Circulaire Plastics overgeheveld van KGG naar het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De opdracht Adviescollege Veiligheid Groningen zat tijdelijk bij KGG vanwege de overgangsfase van het overhevelen van het dossier Instituut Mijnbouwschade Groningen naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en is intussen formeel overgeheveld.

Bij Instituut Mijnbouwschade Groningen is sprake van lagere instroom van aanvragen en meer afwijzingen cq. intrekkingen dan verwacht. Dit doet zich vooral voor bij de Aanvullende Vaste Vergoeding (AVV), Vaste Eenmalige Schadevergoeding (VES), Duurzaam Herstel en Waardedaling. Als gevolg hiervan worden er ook minder uitvoeringskosten gemaakt.

De daling van de opdracht bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt vooral veroorzaakt doordat de Subsidie Omschakeling Plasticverwerkers achter loopt doordat het aantal aanvragen achterblijft. Enkele andere kleine opdrachten lopen ook achter wegens minder aanvragen.

Omzet derden

De totale omzet derden valt € 1,4 mln lager uit dan begroot bij de 1^e suppletoire begroting. Deze daling vindt verdeeld plaats bij de Europese Unie, Provincies en Overig derden.

Toelichting op de lasten

De lasten dalen met € 52,0 mln als gevolg van de lagere opdracht. De personele kosten dalen met € 16,3 mln ten opzichte van de stand bij de 1^e suppletoire begroting. Deze daling zit vooral bij externe inhuur (€ 11,6 mln). De Materiële kosten dalen met € 21,5 mln, voornamelijk bij Bijdrage aan SSO's (€ 14,7 mln) De Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten dalen met € 14,1 mln.

Tabel 11 Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

	Stand 1 ^e suppletoire begroting (incl. amendement en en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	264.465	0	264.465
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	1.409.217	– 51.973	1.357.244
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	– 1.396.617	51.973	– 1.344.644
2. Totaal operationele kasstroom	12.600	0	12.600
Totaal investeringen (-/-)	– 39.500	0	– 39.500
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	– 39.500	0	– 39.500
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	– 20.480	0	– 20.480
Beroep op leenfaciliteit (+)	39.500	0	39.500
4. Totaal financieringskasstroom	19.020	0	19.020
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	256.585	0	256.585

Toelichting op het kasstroomoverzicht

In het kasstroomoverzicht is zichtbaar dat de daling in het opdracht pakket zorgt voor lagere operationele ontvangsten en uitgaven.